

16. јануар 2020. - Дан специјалисте за заштиту биља

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 20.01.2020 Брой: 1/2020

Zaštite biljke – zaštite život!

Poljoprivredni univerzitet u Plovdivu, amblem bugarske poljoprivrede, tradicionalno je bio domaćin najnovijeg proslavljanja zaštite biljaka u našoj zemlji.

Ovaj stručni praznik bio je izuzetak od pravila. Održan je u strogo poslovnom duhu. Razlog za ovakav stav prisutnih u svečanoj sali univerziteta – zaposlenih u BFSA i RFSA, Sektora za zaštitu bilja, istraživača i predavača, stručnjaka, predstavnika industrije i biznisa, studenata – je ozbiljne prirode. Rezolucijom UN-a, **2020. godina je proglašena Međunarodnom godinom zdravlja bilja.**

Bugarska, u svojstvu ugovorne strane Međunarodne konvencije o zaštiti bilja, aktivno učestvuje u ovoj obimnoj inicijativi. Nikolaj Rosnev, zamenik izvršnog direktora BFSA, Sektor za zaštitu bilja, pokrenuo je nacionalnu informativnu kampanju **"Zaštitite biljke – zaštitite život"**. Fokus ove obimne inicijative je podizanje svesti javnosti i političke klase o zdravlju bilja i njegovom značaju za postizanje održive poljoprivrede, zaštitu životne sredine i podsticanje ekonomskog i trgovinskog razvoja. Zatim: podsticanje napora za očuvanje zdravlja bilja u kontekstu globalne trgovine, sve većeg kretanja robe, klimatskih promena i novih rizika od invazije novih štetočina.

Prema sektoru, garancija za uspeh ovog projekta biće politička podrška. Zaštita bilja, kao neizostavan faktor, zahteva dovoljna finansijska sredstva za razvoj i modernizaciju fitosanitarnih kapaciteta, i za sprovođenje politika i sistema za održavanje visokog zdravstvenog statusa gajenih useva.

Prof. Hristina Jančeva, rektor Poljoprivrednog univerziteta u Plovdivu, obavestila je stručnu publiku o nekim aspektima evropskog "Zelenog dogovora", koji je nedavno zvanično predstavila nova Evropska komisija. Ovo je strateški projektat sa izuzetno ambicioznim ciljem – da Evropa postane prvi klimatski neutralan kontinent, nezavisan od klimatskih turbulencija i promena u klimatskoj i fitosanitarnoj sredini. U ovoj mega formuli za buduću održivost, poljoprivreda je u "oču oluje", u fokusu posebne pažnje, glavni akter odgovoran za strukturiranje kvalitetnog lanaca ishrane. Zaštita bilja, bez ikakve sumnje, je ograničavajući faktor za upravljanje rizikom i proizvodnjom, za obezbeđivanje zdravstvenog statusa poljoprivrednih useva, i za poboljšanje njegovog ekološkog profila.

Nacionalna konferencija na temu **Zdravlje bilja – nove pretnje i prevencija** bio je očekivani finale ovog stručnog praznika, privlačeći izraženo interesovanje. Govornici na forumu bili su Marija Tomalieva, glavni stručnjak u Direkciji "Zaštita bilja i kontrola sredstava za zaštitu bilja" BFSA, prof. Olja Karadžova iz Instituta za pedologiju, agrotehnologije i zaštitu bilja "N. Puškarov", Neli Jordanova, generalni direktor Udruženja industrije za zaštitu bilja Bugarske, prof. Rumen Tomov sa Šumarskog univerziteta u Sofiji i prof. Vili Harizanova, dekan Fakulteta za zaštitu bilja i ekologiju Poljoprivrednog univerziteta u Plovdivu.

Prezentacije su ocrtale nekoliko važnih trendova. U realnom smislu, svetska poljoprivreda će se razvijati u visoko dinamičnom okruženju – nepovoljnim klimatskim i fitosanitarnim promenama, smanjenjem površine poljoprivrednog zemljišta. U ovoj veoma kompleksnoj situaciji, do 2050. godine proizvodnja mora biti povećana za 50%, jer će za 30 godina stanovništvo Zemlje premašiti 10 milijardi. "Zeleni" kontinent Evropa ima još ambicioznije ciljeve – intenzivna, održiva, rastuća poljoprivredna proizvodnja sa maksimalno visokim ekološkim statusom! U kontekstu ove super-aktivnosti, zaštita bilja nove generacije, sa novim konceptualnim zamahom i

dugoročnom vizijom, je na čelu ove obimne transformacije. Karakteristike precizne poljoprivrede, pokretača treće "zelene" revolucije koja je započela na Starom kontinentu, uključuju radikalne promene u filozofiji zaštite bilja i generišu nove ideje. Vizionarske misije i formati, fundamentalni istraživački projekti i inicijative su u toku. Korporativne inženjerske strukture multinacionalnih kompanija iz agrohemijske i semenarske industrije i svi vodeći istraživački centri u Evropi i širom sveta su na "ratnoj nozi". Digitalizacija ključnih aktivnosti povezanih sa dobrim praksama u preciznoj poljoprivredi, uspostavljanje satelitskih sistema za rano upozorenje, dijagnostiku i prevenciju, definisanje intervencionih rešenja, stvaranje aktivnih baza podataka za formulaciju pesticida sa do sada nepoznatom aktivnošću i spektrom delovanja. Oplemenjivanje poljoprivrednih useva, uključujući kreativne tehnike, uključujući transfer genoma, za postizanje izuzetno visoke otpornosti na biotičke i abiotičke faktore. Napomena – zaštita bilja nove generacije već "korača" ka polju! Uskoro ćemo biti svedoci tehnoloških proboja sa neočekivano visokim efektom. Samo jedan od "znatiželjnih" primera, koje je citirala prof. Vili Harizanova. Jedan od pravaca u stvaranju nove generacije insekticida je da proizvod ne bi trebalo da ubija štetčinu već da njome manipuliše. Na taj način, biološka ravnoteža u agrocenozi neće biti narušena.

Kakvo bi trebalo da bude ponašanje bugarske zaštite bilja u ovom visoko aktivnom okruženju? Njen inovativni kapacitet je praktično nula. Ostaje samo jedan mogući tok radnji – izabrati najbolje u svetu, izvršiti transfer i implementirati ga. Da bi se postigao ovaj relativno skromni cilj, neophodna je politička podrška, administrativni kapacitet, ekspertiza i stručne kompetencije.

Kakva je stvarnost u našoj zemlji? Trenutno, politička klasa i rukovodstvo Ministarstva poljoprivrede ne pokazuju nikakvo posebno interesovanje za ovu temu. Ovo zanemarivanje blokira izradu i usvajanje neophodnih pravnih propisa. Administrativni kapacitet Sektora za zaštitu bilja, pod okriljem BFSA, je ispod kritičnog minimuma. Stručne kompetencije poljoprivrednih proizvođača u našoj zemlji po aktuelnom pitanju – zaštita proizvodnje od štetčina – su veoma niske, jer je prisustvo agronoma na terenu ili odsutno ili samo povremeno. Jedina svetla tačka na pozadini ove sumorne slike čini se Fakultet za zaštitu bilja i agroekologiju Poljoprivrednog univerziteta u Plovdivu. Njegova naučna ekspertiza je na veoma visokom nivou, prema svim procenama akreditacionih tela Ministarstva prosvete i nauke. Drugo je pitanje zašto ti agronomi, koji su stekli visok nivo obrazovanja, nisu vidljivi na terenu.

Zelena revolucija

Treća "zelena" revolucija je u toku u Evropi. EU ulaže kolosalan konceptualni i ekonomski resurs u njen uspeh već u tekućem programskom periodu 2020–2025. Bugarska bi trebalo da bude jako zainteresovana da bude deo ovog horizonta, ove perspektive. "Zelene" ideje takođe mogu naći plodno tlo za razvoj u našoj zemlji.

U istorijskom smislu – 114 godina nakon početka, obeleženog dekretom kneza Ferdinanda, naša zaštita bilja je imala dostignuća, pozicije i autoritet koji su cenjeni izvan granica zemlje. Politička konjunktura je uspela da ih izbriše sa evropske mape. Danas je situacija povoljna, i svi uslovi su postavljeni da se tamo vratimo. Da li će se to desiti? Zavisi od volje onih na vlasti. A to je izuzetno neizvesno, imajući u vidu da je čak i kroz odsustvo političara i administratora sa najnižih nivoa vlasti na stručnom prazniku zaštite bilja, demonstriran (po koji put) fenomenalni bugarski sindrom – nedostatak racionalnosti, deficit pragmatizma!